

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sisällytettäväksi sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014) säännökset teleyritysten oikeudesta käsitellä tiettyihin teleyrityksen toimintaan kohdistuviin rikoksiin liittyviä henkilötietoja vahinkojen ehkäisemiseksi teleyritykselle, sen asiakkaille tai toisille teleyrityksille. Esityksen tarkoituksena on sisällyttää teleyrityksen käsittelyoikeudet sektorilainsäädäntöön siltä osin, kuin tällaisten tietojen käsittely edellyttää käsittelystä säätämistä kansallisessa lainsäädännössä EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 mukaan.

Lisäksi esityksen mukaan jatkettaisiin matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikieltoa nykyisen sääntelyn voimassaolon päätyttyä kolmen vuoden määräajaksi eli 1.7.2021 saakka olosuhteiden pysyessä merkittävilta osin muuttumattomana verrattuna sääntelyn aikaisempaan arviointiin.

Esitys toteuttaa osaltaan hallituksen kärkihanketta säädösten sujuvoittamisesta ja koskee kiireelliseksi todettuja muutostarpeita.

Esitys on tarkoitettu tulemaan voimaan 25. toukokuuta 2018.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Väärinkäytöstietojen käsittelyoikeudet

Suomessa toimii EU:n yleisen tietosuojasetuksen voimaantuloon saakka tietosuojalautakunta, jolla on henkilötietolain nojalla toimivalta myöntää hakijalle lupa käsitellä henkilötietoja ja arkaluonteisia henkilötietoja lain edellytysten täytyessä. Tietosuojalautakunta on myöntänyt kolmelle suomalaiselle teleyritykselle luvat (päiväty 13.2.2014 ja 24.6.2016) käsitellä väärinkäytöksiä ja maksuviivästyksiä koskevia henkilötietoja ja luovuttaa niitä toisilleen henkilötietolain (523/1999) 43 §:n nojalla.

Myönnettyt luvat ovat mahdollistaneet henkilötietojen luovuttamisen teleyritysten välillä ja sellaisten henkilöiden arkaluontoisten henkilötietojen käsittelemisen, jotka eivät ole teleyritysten omia asiakkaita, silloin kun kyse ei ole ollut oikeusvaateen laatimisesta. Luvat on myönnetty sillä perusteella, että lupien mukaisten tietojen käsittely on tarpeen, jotta teleyrityksillä on mahdollisuus puolustautua niihin kohdistuvilta väärinkäytöksiltä sekä torjua ja ehkäistä väärinkäytöksiä ja lisävahinkoja identiteettivarkauksien uhreille. Maksuhäiriötietojen osalta tietosuojalautakunnan päätöksestä käy ilmi, että asiaan on sovellettava luottotietolain sijasta henkilötietolakia.

Lupien kohteena ovat tiedot, jotka koskevat henkilön maksuviivästyksiä, maksukyvyttömyyttä ja identiteettivarkauksia tai sellaisen yrityksiä koskevia tietoja. Tällaiset tiedot voivat sisältää myös arkaluonteisia henkilötietoja. Rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta koskevat tiedot ovat henkilötietolain 11 §:n mukaan arkaluonteisia henkilötietoja.

Henkilötietolaki kumotaan ja tietosuojalautakunnan myöntämät luvat lakkaavat yleisen EU:n yleisen tietosuojasetuksen tullessa sovellettavaksi 25.5.2018, sillä oikeusministeriön vahvistamien tietojen mukaan tietosuojalautakuntaa koskeva lainsäädäntö esitetään kumottavaksi ja tietosuojalautakunta lakkautettavaksi asetuksen voimaantulon myötä. EU:n yleisen tietosuojasetuksen täytäntöönpanoa käsittelevän työryhmän (ns. TATTI) mietinnön mukaan olisi perusteltua, että tietosuojalautakunnan myöntämien lupien mukainen henkilötietojen käsittely voisi jatkua EU:n yleisen tietosuojasetuksen tullessa sovellettavaksi. Koska sääntelyltä edellytetään tarkkarajaisuutta ja erityisiä suojatoimia, ei tällaisesta käsittelystä työryhmän mielestä ole mielekästä säätää tietosuojaa koskevassa yleislaissa. Näin ollen työryhmän mietinnön mukaan tältä osin on tarvetta säätää asiasta sektorilainsäädännössä, eli teleoperaattoreiden osalta laissa sähköisen viestinnän palveluista.

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinoinnin kieltö

Säännöksellä matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinoinnin kiellosta (201 §) on puututtu epäterveen kilpailun aiheuttamiin häiriöihin markkinoilla ja suojattu kuluttajia häiritseviltä markkinointimenettelyiltä matkapuhelinliittymän irtisanomistilanteissa. Koska matkapuhelinliittymä on keskeinen väline myös sananvapauden toteutumisen kannalta, sääntelyn välillisenä tavoitteena on turvata tämä perusoikeus.

Säännös kiellosta markkinoida kuluttajalle matkaviestinverkon puhelinliittymää puhelimesta on kansallinen (TYK 201 §). Säännös on määräaikainen ja voimassa 1.7.2018 asti. Vastaavanlainen säännös säädettiin ensimmäisen kerran viestintämarkkinalakiin (393/2003) vuonna 2012. Sittemmin säännös siirrettiin tietoyhteiskuntakaareen vuonna 2014, kun viestintämarkkinalaki kumottiin, ja säännöksen voimassaoloa jatkettiin määräaikaisena vuonna 2015.

Nykyisen kiellon mukaan matkaviestinverkon puhelinliittymää ei saa markkinoida kuluttajalle puhelimitse muuten kuin kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä. Säännöksen toisen momentin mukaan kieltö ei estä teleyrityksiä markkinoimasta omille matkapuhelinasiakkailleen liittymiä. Säännöksessä matkaviestinverkon puhelinliittymällä tarkoitetaan matkapuhelinverkossa toimivaa puhelinliittymää, josta voi soittaa ja jolla voi vastaanottaa puheluita kansalliseen numerointisuunnitelmaan kuuluvilla numeroilla (yleinen puhelinpalvelu). Jos kuluttaja on aiemmin ollut teleyrityksen asiakas, mutta on vaihtanut matkapuhelinliittymänsä tarjoajaa, teleyritys ei saa ottaa kuluttajaan enää yhteyttä puhelimitse markkinointitarkoituksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että numeronsiirtopyynnön tekemisen jälkeen asiakasta ei, säännöksessä tarkoitetulla tavalla, voida enää pitää teleyrityksen asiakkaana.

Kiellon taustalla ovat olleet 2010-luvun alkuvuosina tapahtuneet ylilyönnit kovan kilpailun ja ulkoistettujen puhelinmyyntiorganisaatioiden seurauksena. Epäterveiksi ja harhaanjohtaviksi arvioitujen myyntikäytäntöjen seurauksena joillekin kuluttajille oli päätyntä päällekkäisiä liittymiä, katkoksia liittymien toiminnassa sekä yleistä epäselvyyttä, mikä taas oli johtanut korkeisiin kuluttajavalitusmääriin. Suurin osa ongelmista aiheutui puhelinmyynnistä, jolla teleyritys yritti saada kilpailevalle teleyritykselle vaihtavan asiakkaansa takaisin. Ongelmia liittyi erityisesti numeronsiirtoprosessien kestoön, eli siihen että numeronsiirtoa ei voitu toteuttaa reaaliaikaisesti. Tämä johti päällekkäisten numeronsiirtopyyntöjen ja sekaannusten vuoksi tilanteisiin, joissa asiakas saattoi jäädä useiksi päiviksi ilman toimivaa matkapuhelinliittymää.

Kieltoa uusittaessa (HE 4/2015 vp) katsottiin, että puhelinmyynti on helppo, tehokas ja edullinen tapa markkinoida ja myydä tuotteita ja palveluita. Sitä pidettiin hyvänä myyntikanavana uusille markkinoille tai uusiin tuoteryhmiin laajentuville yrityksille. Puhelinmyynnin katsottiin lisäävän kuluttajien saatavilla olevien tuotteiden määrää (erityisesti haja-asutusseuduilla) ja sitä kautta lisäävän kilpailua. Samalla kuitenkin katsottiin, että kuluttajiin kohdistuvaan puhelinmyyntiin liittyy myös haittoja. Todettiin, että osa kuluttajista oli voinut kokea puhelinmyynnin ylipäänsä häiritsevänä ja osa kuluttajista saattoi tehdä puhelinmyynnin seurauksena ostopäätöksiä, joita he myöhemmin katuivat. Lisäksi todettiin, että ääritapauksissa kuluttaja oli voinut kokea itsensä harhaanjohtetuksi tai huijatuksi hankintapäätöstä tehdessään tai kokea, että myyjän lailliseksi katsoma sopimus oli voinut syntyä vastoin kuluttajan tahtoa.

Liikenne- ja viestintäministeriön vuonna 2015 julkaiseman selvityksen (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 1/2015) perusteella puhelinmarkkinointikieltösäännöksen vaikutukset olivat olleet positiivisia. Lisäksi teleyritysten katsottiin noudattaneen kieltöä hyvin. Tuolloin kuluttajaviranomaiset ja teleyritykset arvioivat valitusten määrän vähentyneen säännöksen voimaantulon jälkeen merkittävästi. Sekä operaattorit että viranomaiset näkivät tuolloin kilpailun matkapuhelinliittymissä säilyneen kireänä. Operaattoreiden itse ja alihankkijoillaan työllistämän henkilöstön määrä oli saadun selvityksen mukaan säännöksen käyttöönoton myötä vähentynyt.

Puhelinmarkkinointikieltöä uudistettaessa pidettiin edelleen tärkeänä kuluttajien aseman turvaamista ja puhelinmarkkinointiin aiemmin liittyneiden ongelmien ehkäisemistä. Tuolloin eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta katsoi, että kuluttajien suojaamisen tarve puhelinmarkkinoinnin aiheuttamilta erilaisilta ongelmilta oli edelleen olemassa. Myös sääntelyä uudistettaessa pidettiin ehdotuksen hyväksyttävyyden kannalta keskeisenä, että kieltö ehdotettiin säädettäväksi määräaikaisena ja että se rajattiin vain matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointiin. (LiVM 1/2015 vp)

LUONNOS

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi sidosryhmiltä näkemyksiä matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikieltoa koskevaan arviomuistioon. Saatujen lausuntojen mukaan puhelinmarkkinointikieltosääntelyn jatkamista kannattavat lähes kaikki lausuntoja antaneet, joista osa esitti varauksia erityisesti liittyen sähköisen viestinnän tietosuojasääntelyn uudistamiseen EU:ssa. Sääntelyn jatkamista kannatettiin laajasti sen vuoksi, että kiellon taustalla olevissa olosuhteissa ei ole havaittu merkittäviä muutoksia ja siten tarpeen suojata kuluttajia on nähty edelleen olevan olemassa.

Mahdollisuus ylilyönteihin ja kuluttajan kannalta haitallisiin markkinointimenettelyihin liittyy numeronsiirtoihin liittyviin prosesseihin. Numeronsiirtoprosessit tekevät puhelinliittymistä muista liittymätyypeistä poikkeavia palveluja, joiden markkinoinnissa voidaan päätyä kuluttajan kannalta haitallisiin toimintatapoihin, jos matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointia kieltävää sääntelyä ei ole. Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan kuluttajansuojan kannalta kiellon jatkaminen on perusteltua, mikäli muita ratkaisuja puhelinmarkkinoinnin aiheuttamien ongelmien estämiseksi ei saada aikaiseksi. Sidosryhmien palautteen perusteella haasteet kohdistuvat edelleen vain matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointiin, joten sääntelyn laajentamiselle ei ole ilmennyt tarvetta.

Valvovien viranomaisten mukaan on kuitenkin vaikea arvioida, mitä kiellon puuttuminen aiheuttaisi markkinoilla, sillä kiello on ollut voimassa usean vuoden ajan. Kuulemisen aikana on kuitenkin käynyt ilmi, että kiellon katsotaan tekevän teleyritysten välisestä kilpailusta avoimempaa.

Varauksellisesti kiellon uusimiseen suhteutuneet tahot (Viestintävirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto) toivoivat ongelmien selvittämistä sektorikohtaisen sääntelyn sijaan yleisemmillä, teknologianeutraaleilla keinoilla.

EU:ssa valmistellaan parhaillaan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58 korvaamista sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksella, mikä tulisi vaikuttamaan komission ehdotuksen mukaan puhelinmarkkinoinnin sääntelyyn yleisellä tasolla EU:ssa. Tämän uudistuksen valmistelu on kesken, joten sen vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön selviävät myöhemmin lähitulevaisuudessa.

2 Ehdotetut muutokset

Väärinkäytöstietojen käsittelyoikeudet

Esityksen tavoitteena on varmistaa teleyrityksen edellytykset käsitellä teleyritykseen, sen asiakkaisiin tai muihin teleyrityksiin kohdistuvien vahinkojen ehkäisemiseksi välttämättömiä tietoja tilaajien tai käyttäjien viestintäpalvelua käyttäen tekemistä rikoksista. Esityksessä ehdotetaan sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin sisällytettäväksi säännös teleyrityksen oikeudesta käsitellä tiettyihin rikoksiin liittyviä erikseen määriteltyjä henkilötietoja.

Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä säädetään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa, jota sovelletaan 25.5.2018 alkaen. Sen mukaan kansallisessa laissa voidaan säätää rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä, mutta se edellyttää asianmukaisista suojatoimista säätämistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. [Hallituksen esityksessä tietosuojalainsäädäntöä esitetään...]

Muulta osin henkilötietojen käsittelyyn rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi sovelletaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tultua voimaan sen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaista käsittelyperustetta. Kyseistä käsittelyperustetta ei voida tarkentaa kansallisessa lainsäädännössä mainitun 6 artiklan 2 kohta huomioon ottaen. Tämän vuoksi sektorikohtainen sääntely tietoyhteiskuntakaareissa on rajattavan koskemaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen tietojen käsittely edellyttää suojatoimista säätämistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Tämän esityksen mukaisia suojatoimia ovat käsiteltävien tietojen rajaaminen laissa määriteltyihin käsittelyn tarkoituksen kannalta välttämättömiin tietoihin (käyttötarkoitussidonnaisuus) ja tietojen säilyttämisaikojen rajoittaminen. Käsiteltävät tiedot rajattaisiin tiettyihin tuomioistuimen antamiin rikostuomioihin ja lisäksi rekisteröityjen piiri rajattaisiin

LUONNOS

viestintäpalvelujen käyttäjiin ja tilaajiin. Henkilötietojen käsittely esityksen mukaisiin tarkoituksiin edellyttäisi myös sitä, että rikokset on tehty viestintäpalvelua käyttäen.

Tietojen säilyttäminen rekisterissä rajattaisiin vain siihen, mikä on välttämätöntä vahinkojen ehkäisemiseksi teleyritykselle, sen asiakkaille tai toisille teleyrityksille. Esityksen mukaan teleyritysten oikeus käsitellä rikoksia koskevia tietoja rajattaisiin vain niihin tietoihin, jotka liittyvät rikostuomioihin petoksesta, törkeästä petoksesta, maksuvälinepetoksista tai identiteettivarkaudesta. Tällä tarkoitetaan rikostyyppejä, joista säädetään rikoslain (39/1889) 36, 37 ja 38 luvussa. Tämä tarkoittaisi, että teleyrityksen oikeus luovuttaa tietoja toisille teleyrityksille rajattaisiin vain näihin tietoihin. On kuitenkin huomattava, että teleyrityksellä voi olla oikeus käsitellä rikoksiin liittyviä henkilötietoja myös muun lainsäädännön nojalla, jolloin sovellettavaksi tulevat muussa lainsäädännössä säädetyt edellytykset ja käsittelyn reunaehdot.

Henkilötietojen käsittelyn minimointiperiaatteen mukaisesti käsittelyn tulee rajoittua siihen, mikä on tarpeen suhteessa niihin tarkoituksiin, joista varten tietoja käsitellään. Esityksen mukaan tiedot väärinkäytöksistä tulisi poistaa teleyrityksen rekistereistä viimeistään viiden vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä tai sitä aikaisemmin silloin, jos rikostuomio kumotaan tai puretaan. Jos tuomiota muutetaan muutoksenhaun tai oikaisun johdosta, tiedot tulee oikaista rekisterissä. Määräajan tarkoituksena on mahdollistaa tietojen käsittely sen ajan, kun se on tarpeen vahinkojen ehkäisemiseksi.

Lisäksi sovellettavaksi tulevat kaikki ne kattavat suojatoimenpiteet, joita sovelletaan suoraan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen [ja tietosuojalain] nojalla. Ne pitävät sisällään muun muassa sen, että rekisteröidylle tulee ilmoittaa kirjallisesti väärinkäytöksiä koskevien tietojen käsittelystä ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisteröidyn oikeuksista. Rekisteröidyn oikeuksiin kuuluu muiden muassa oikeus siihen, että rekisterinpitäjä oikaisee virheelliset tiedot rekisterissä. Lisäksi rekisterinpitäjän on huolehdittava, että asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinoinnin kieltö

Esityksessä ehdotetaan, että nykyistä tietoyhteiskuntakaaren puhelinmarkkinoinnin kieltöä jatketaan nykyisen kaltaisena kolmen vuoden määräajaksi 1.7.2021 saakka.

Nykysäännöksen jatkamista uudella määräaikaisella kaudella pidetään perusteltua, sillä suuri osa sidosryhmistä pitää kiellon jatkamista määräaikaisena edelleen toimivana ratkaisuna ehkäistä häiriöitä markkinoilla ja parantaa kuluttajien suojaa häiriöllisiltä markkinointimenettelyiltä. Teleyritysten lisäksi sääntelyn jatkaminen sai pääosin kannatusta lausunnon antaneista ministeriöistä ja etujärjestöistä.

Myöskään sääntelyn taustalla olevissa olosuhteissa ei ole havaittu sellaisia muutoksia, jotka osoittaisivat kiellon olevan jatkossa tarpeeton tai kohtuuton toimenpide. Vaikka muiden myyntikanavien merkitys on kasvanut, pidetään puhelinmarkkinointikieltosääntelyn perusteluja edelleen ajantasaisina.

EU:ssa valmistellaan parhaillaan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58 korvaamista sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksella, mikä tulisi vaikuttamaan komission ehdotuksen mukaan puhelinmarkkinoinnin sääntelyyn yleisellä tasolla EU:ssa. Moni sidosryhmistä kannattaa matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikiellon uudelleen arviointia tämän asetuksen ja sen toimeenpanon yhteydessä tulevaisuudessa. Sidoryhmien palautteen mukaisesti on tarkoituksenmukaista, että matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikieltosääntelyä arvioitaisiin uuden asetuksen ja sen toimeenpanon yhteydessä. Tulevat muutokset perustelevat omalta osaltaan puhelinmarkkinointikieltöä koskevan sääntelyn määräaikaisuutta myös jatkossa.

3 Esityksen vaikutukset

Väärinkäytöstietojen käsittelyoikeudet

Esityksen tarkoitus on mahdollistaa teleyrityksille sellainen henkilötietojen käsittely, joka on välttämätöntä vahinkojen ehkäisemiseksi myös nykyisten tietosuojalautakunnan myöntämien käsittelylupien lakattua. Tämä

LUONNOS

pitää sisällään mahdollisuuden käsitellä tiettyihin tämän esityksen mukaisiin rikoksiin liittyviä henkilötietoja, joiden käsittelystä edellytetään säädettyjen erikseen kansallisessa tai EU:n lainsäädännössä.

Esitys muuttaisi nykytilaa siten, että teleyrityksen oikeus käsitellä rikoksiin liittyviä henkilötietoja perustuisi suoraan lakiin tietosuojalautakunnan myöntämän käsittelyluvan sijaan. Toisaalta esitys laajentaisi mahdollisuuden tietojen käsittelyyn myös sellaisille teleyrityksille, jotka eivät ole aiemmin hakeneet ja saaneet lupaa tietojen käsittelyyn tietosuojalautakunnalta.

Esitys myös tarkentaisi edellytyksiä väärinkäytöksiä koskevien tietojen käsittelylle rajaamalla käsittelyä nykytilaan verrattuna tiukemmin laissa säädettyihin edellytyksiin, mikä aiheuttaisi teleyrityksille tarpeen päivittää nykyisiä tietojen rekisteröintiä ja muuta käsittelyä koskevia käytäntöjään. Tämä aiheuttaisi teleyrityksille tarpeen sellaisiin uudelleenjärjestelyihin, jotka aiheuttaisivat jonkin verran taloudellisia vaikutuksia rekisteröinti- ja käsittelykäytäntöjen uudelleenjärjestelyn vuoksi. On kuitenkin huomattava, että EU:n yleinen tietosuoja-asetus aiheuttaa tarpeen henkilötietojen käsittelyä koskevien käytäntöjen päivittämiseen joka tapauksessa.

Esitys vahvistaisi rekisteröityjen henkilötietojen suojaa muuttamalla nykytilaa siten, että edellytykset teleyrityksen suorittamalle rikoksia koskevien tietojen käsittelylle tarkentuisivat ja käsittely rajattaisiin vain välttämättömään. Myös käsittelylle asetettuja edellytyksiä ja suojatoimia tarkennettaisiin nykytilaan verrattuna, mikä osaltaan vahvistaa henkilötietojen ja yksityiselämän suojaa.

Jos rikoksia koskevien tietojen käsittelyoikeuksista ei säädetä, teleyritysten mahdollisuus käsitellä tilaajien ja käyttäjien rikoksia koskevia tietoja, joita ne käsittelevät tietosuojalautakunnan myöntämien lupien perusteella ja joiden käsittelystä ei ole säädetty muualla lainsäädännössä, lakkaisi.

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikielto

Sidosryhmien palautteen perusteella ei ole tiedossa, että matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikiellon vaikutukset olisivat merkittävästi muuttuneet sääntelyn uudistamisen jälkeen, eli viimeisen kolmen vuoden aikana. Numeronsiirto prosessit ovat pysyneet ennallaan ja niiden yhteydessä on edelleen tarve suojata kuluttajia haitallisilta markkinointikäytännöiltä sekä markkinoilla aikaisemmin havaituilta häiriöltä.

Toisaalta sektorikohtainen markkinointikielto on edelleen järeä toimenpide, joka rajoittaa teleyritysten käytössä olevia mahdollisuuksia markkinoida matkapuhelinpalvelujaan. Valmistelun aikana ei ole kuitenkaan ilmennyt, että puhelinmarkkinointikielto olisi aiheuttanut häiriötä kilpailuun tai heikentänyt tiettyjen kuluttajaryhmien asemaa. Sääntelyn vaikutusten oikeasuhteisuutta turvataan edelleen rajaamalla sääntely vain siihen palveluun ja markkinointikanavaan, missä ongelmia on ilmennyt, eli matkapuhelinpalvelujen puhelinmarkkinointiin. Lisäksi sääntelyn oikeasuhteisuus sen tavoitteisiin nähden pyritään varmistamaan sääntelyn määräaikaisuuden avulla, jotta sääntelyn oikeasuhteisuus ja tarpeellisuus arvioidaan uudelleen lähitulevaisuudessa EU-lainsäädännön uudistuksen yhteydessä.

Vuoden 2015 vaikutusten arvioinnissa uutta määräaikaista kieltoa puollettiin, koska jatkaminen nähtiin potentiaalisilta negatiivisilta vaikutuksiltaan pienemmäksi kuin säännöksen poistaminen. Tilanne on sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella edelleen samanlainen.

Edellä mainitun vaikutusarvioinnin yhteydessä pohdittiin myös, että markkinoiden ja teknologian kehittyminen saattavat tehdä säännöksestä ajan myötä tarpeettoman ja säännöksestä luopumista tulee siten arvioida uudelleen lähitulevaisuudessa. Teleyritysten palautteen mukaan matkapuhelinliittymien muiden myyntikanavien merkitys on kasvanut, mutta siitä huolimatta kiellon jatkamista kannatetaan laajasti. Tämä johtuu siitä, että numeronsiirto prosessien pysyessä muuttumattomana puhelinliittymiin kohdistuvan erityissääntelyn perustelut ovat edelleen ajantasaiset.

Säännöksen uusimisen vaihtoehtona on sääntelyn uusimatta jättäminen eli se, että kielto lakkaisi olemasta voimassa 1.7.2018 jälkeen. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa teleyritykset voisivat ottaa puhelimitse yhteyttä toiselle operaattorille siirtyviin asiakkaisiin markkinointitarkoituksessa. Sidosryhmien palautteen perusteella tämä altistaisi kuluttajat samoille riskeille kuin tähänkin asti.

LUONNOS

Kolmas vaihtoinen ratkaisu on pyrkiä löytämään yleisiä teknologianeutraaleja keinoja säännellä sähköistä suoramarkkinointia puhelimitse. Tältä osin sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen valmistelu on kesken Euroopan unionin lainsäätämiselimissä, joten kansallisen päällekkäisen sääntelyn valmistelulle sähköisen viestinnän lainsäädäntöön ei ole edellytyksiä esityksen mukaisessa aikataulussa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä.

Esivalmistelun aikana muutostarpeita koskevaan arviomuistioon antoi lausunnon 15 sidosryhmien edustajaa: Asiakkuusmarkkinointiliitto (ASML), DNA Oyj, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Elisa Oyj, FiCom ry, Finanssivalvonta, Finnet-liitto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV), Kuluttajaliitto, MOI Mobiili Oy, oikeusministeriö, Suomen Asiakastieto Oy, Telia Finland Oyj, työ- ja elinkeinoministeriö ja Viestintävirasto.

Väärinkäytös- ja maksuhäiriötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä kannatti suurin osa lausunnon antaneista. Suomen Asiakastieto Oy ja Viestintävirasto kannattivat sääntelyä yleislainsäädännössä ja muut asiasta lausunnon antaneet kannattivat sääntelyä sektorilainsäädännössä, eli tietoyhteiskuntakaareissa. Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että maksuviivästyksiä koskevien tietojen käsittely on mahdollista oikeutetun edun toteuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti, jonka täytyminen jää rekisterinpitäjän arvioitavaksi. Oikeusministeriön lausunnon mukaan väärinkäytöstiedot saattavat sisältää EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja rikostuomioista tai rikkomuksista ja tällöin käsittelyn edellytyksenä on, että tietojen käsittely sallitaan lainsäädännössä.

Puhelinmarkkinointikieltosääntelyn jatkamista kannattavat lähes kaikki vastanneet, joista osa esitti varauksia. Sääntelyn jatkamista nykyisessä muodossaan kannattavat teleyritykset, ASML, työ- ja elinkeinoministeriö ja oikeusministeriö. KKV ja Kuluttajaliitto kannattavat kiellon jatkamista tietyin varauksin. EK voi hyväksyä nykyisenlaisen sääntelyn varauksellisuudestaan huolimatta ja Viestintävirasto toivoo, että sektorikohtaisen sääntelyn sijasta löydetäisiin teknologianeutraaleja ratkaisuja.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samana päivänä kuin EU:n yleinen tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi eli 25. päivänä toukokuuta 2018.

5 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Väärinkäytöstietojen käsittelyoikeudet

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Euroopan unionissa henkilötietoja niiden käsittelyä suojataan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksin, joka toteuttaa Euroopan perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa turvattua henkilötietojen suojaa. Esitys antaisi teleyrityksille mahdollisuuden käsitellä sellaisia henkilötietoja, joita ei voida käsitellä suoraan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla. Käsittely on kuitenkin tietosuoja-asetuksen mukaista silloin, kun rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien tietojen käsittelystä säädetään kansallisessa laissa ja rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia suojataan asianmukaisin suojatoimin (EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artikla).

Esitetty väärinkäytöstietoja koskeva sääntely kunnioittaisi perustuslaissa turvattua yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa, sillä käsittelystä ja sen edellytyksistä säädettäisiin tarkkarajaisesti ja samalla säädettäisiin erityisistä suojatoimista rekisteröityjen suojaamiseksi. Nämä suojatoimet pitävät sisällään sen, että säilytettävät tiedot, rekisteröityjen henkilöpiiri ja tietojen säilyttämisaika olisi rajattu tarkkarajaisesti erityislainsäädännössä.

Suojatoimilla varmistettaisiin erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden ja tietojen käsittelyn minimoinnin periaatteiden toteutuminen. Nämä periaatteet ovat vahvistettu EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa, jossa edellytetään muun ohessa, että henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn

LUONNOS

kannalta läpinäkyvästi ja lisäksi henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Lisäksi rekisteröityjen oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan turvataan myös muilla EU:n yleisen tietosuojaa-asetuksen mukaisilla rekisteröidyn oikeuksilla ja rekisterinpitäjän velvollisuuksilla, kuten sillä, että rekisteröidyllä on oikeus saada virheelliset tiedot oikaistuksi ja rekisterinpitäjille on asetettu käsittelyn läpinäkyvyyttä koskevia velvoitteita. Lisäksi rekisterinpitäjän toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan EU:n yleisen tietosuojaa-asetuksen vaatimuksia.

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikielto

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinointikieltoa säädettäessä vuonna 2012 sääntelyyn ei katsottu liittyvän perustuslaista johtuvaa estettä sen oikeasuhtaisuuden kannalta ottaen huomioon, että kyse oli varsin kapea-alaisesta rajoituksesta kaupalliseen viestintään muiden markkinointikanavien pysyessä edelleen käytettävissä ja puhelinmarkkinoinnin ollessa sallittua kuluttajan omasta pyynnöstä. Lisäksi samassa yhteydessä lain määräaikaaisuutta pidettiin perusteena, joka vähentää rajoituksen valtiosääntöoikeudellista ongelmallisuutta. (PeVL 6/2012 vp)

Sääntelyä esitetään jatkettavan saman sisältöisenä ja kolmen vuoden määräaikaisena. Myöskään muissa olosuhteissa ei ole havaittu sellaisia merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttaisivat perusoikeuksien toteutumiseen tai antaisivat syyn arvioida suhdetta perustuslakiin aikaisemmasta poikkeavalla tavalla. Tämän vuoksi sääntelyyn ei katsota liittyvän perustuslaista johtuvaa estettä.

Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

17 luku Sähköisen viestin, ja välitystietojen ja rikoksia koskevien tietojen käsittely

[--]

145a § Teleyrityksen oikeus käsitellä rikoksiin liittyviä henkilötietoja

Teleyrityksellä on oikeus käsitellä teleyritykseen, sen asiakkaisiin tai muihin teleyrityksiin kohdistuvien vahinkojen ehkäisemiseksi välttämättömiä tietoja tilaajien tai käyttäjien viestintäpalvelua käyttäen tekemistä rikoksista.

Teleyritys voi rekisteröidä ja luovuttaa toiselle teleyritykselle 1 momentin mukaisiin tarkoituksiin tietoja rikostuomiosta, jossa tilaaja tai käyttäjä on tuomittu petoksesta, törkeästä petoksesta, maksuvälinepetoksesta tai identiteettivarkaudesta. Rekisterimerkintä voi sisältää seuraavia tietoja:

- 1) henkilön nimi, henkilötunnus tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäaika;*
- 2) yrityksen y-tunnus;*
- 3) tuomioistuimen nimi, ratkaisun tekopäivä ja ratkaisun numero;*
- 4) syyksi luettu rikos, rikoksen teko-aika, rangaistus ja sovelletut lain säännökset;*
- 5) ratkaisun lainvoimaisuus ja päivä, jona ratkaisu sai lainvoiman.*

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot on poistettava rekistereistä viipymättä, jos rikostuomio kumotaan tai puretaan, tai oikaistava, jos rikostuomiota muutetaan. Merkintä on poistettava rekistereistä kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua tietojen rekisteröinnistä.

351 § Voimaantulo (5 mom.)

[--]

LUONNOS

Tämän lain 201 § on voimassa 1 päivään heinäkuuta 2021.

[--]